

Hva sier kunnskapsgrunnlaget for næringsutvikling i Ås?

Kortversjon til Ås formannskap, 29. mai 2024

For å legge til rette for en best mulig dialog rundt næringsutvikling i Ås, presenterer næringsrådgiver et omfattende kunnskapsgrunnlag som er utarbeidet nasjonalt, regionalt og lokalt. Her følger de viktigste anbefalingene og mulighetene det pekes på. Formannskapet inviteres til å drøfte følgende spørsmål:

1. Gir kunnskapsgrunnlaget et dekkende bilde for næringsutvikling i Ås? Hvilke styrker og svakheter er det i kunnskapsgrunnlaget? Hva mangler?
2. Hva kan kommunen samarbeide med næringslivet om for å nå målene for næringsutvikling i Ås?
3. Hvilke roller skal Ås kommune ta som næringsutvikler? Se eget notat.

Kunnskapsgrunnlaget er basert på et titalls utredninger og et større tall offentlige planer. Hele kunnskapsgrunnlaget er offentlig tilgjengelig på <https://www.naeringias.no/kunnskapsgrunnlaget-for-naeringsutvikling.6666177-612010.html>

I *Nasjonale forventninger*, sier regjeringen at kommunene skal fremme verdiskaping, nødvendig omstilling av økonomien, (...), redusere klimagassutslipp og tilpasse oss et klima i endring, ivareta natur, viktige friluftsområder og kulturmiljø, effektivisere energibruken, tilby likeverdige tjenester, håndtere demografiske endringer, motvirke mangel på kompetanse og arbeidskraft og sikre gode, likestilte og trygge lokalsamfunn.

Regionale utredninger tar for seg:

- [Mulighetsrommet for næringslivet etter korona](#) – status, trender, konkurransefortrinn og barrierer, samt innovasjonsaktiviteter
- [Grønne næringsmuligheter i Follo](#)
- [Regionale næringsområder for logistikkformål i Oslo og Viken](#) gjenværende arealreserver, inkl. potensialet for fortetting og utvidelse.

Kommunale utredninger tar for seg:

- Hvor [attraktiv kommunen](#) er som bosted og for næring
- [Arealer avsatt til næringsformål](#)
- Jordbruk og [jordvern](#)
- [Folkehelse](#), levekår

Vi har en [kommuneplan](#) i Ås, mål 2: «Ås kommune er en attraktiv kunnskapskommune basert på samarbeid mellom kommunen, innbyggere, utdanningsinstitusjoner, universitetet og tilgrensende institutter og næringsliv.»

Vi har en [arealstrategi](#) i Ås, mål 19: «Ås er et nullutslippssamfunn med trygge, inkluderende og attraktive tettsteder og lokalsamfunn.»

- Vi har prioriterte utbyggingsområder: Hoveddelen av arbeidsplass-veksten skal komme i Ås sentrum.
- Vi bevarer dyrka og dyrbar jord, naturmangfold, myrer, dyreliv og vannmiljø, kulturminner og kulturmiljø samt arealer for friluftsliv.
- Vi prioriterer gang-, sykkel- og kollektivtrafikk.

- Vi stiller kvalitets- og miljøkrav til utviklingen i vekstområdene og øvrige boligområder.
- Vi tilrettelegger for arbeidsplasser i alle deler av kommunen etter ABC prinsippet om rett virksomhet på rett sted.

Vi har en næringsstrategi i Ås. Nåværende strategis ambisjon: «Ås kommune har en aktiv næringspolitikk, med en ambisjon om at vi skal bidra til å etablere et forskningsintensivt og internasjonalt konkurransedyktig næringsliv, og være et godt vertskap for næringsliv og forskningsinstitusjoner.» Innsatsområder:

1. Kunnskaps- og forskningsbaserte næringer i tilknytning til Campus Ås:
 - Etablere et næringsliv basert på forskning og innovasjon fra Campus Ås
 - Øke forsknings- og utviklingsandelen i eksisterende bedrifter i Ås
 - Tiltrekke kompetansebedrifter som er etablert andre steder
2. Vertskapskommunen Ås. Vi legger til rette for et flerfunksjonelt Ås sentrum, gjennom dialog med alle aktører.
3. Kommunens rolle og bidrag til innovasjon og næringsutvikling.
4. Vi bidrar til et godt regionalt samarbeid.

Dagens strategi er god, men må suppleres med strategier og tiltak for annen næring og geografi enn rundt Campus Ås.

Anbefalinger: Hva kjennetegner vellykket næringsutvikling?

Ifølge [NHO](#) og [KS](#), gjør **kommuner** som lykkes med å være aktiv næringsutvikler dette: De planlegger godt, har tett samfunnsdialog og griper muligheter.

De kommuner som lykkes har et **næringsliv** som er godt organisert (slik at kommunene har representative kontaktflater), er aktive i dialogen, styrker rekruttering og kompetanseutvikling, har vilje (og tid) til å stille opp for fellesskapsatsinger, og bidrar med kunnskap om markeder og muligheter.

Hva er status og kontekst for Ås?

- Ås har hatt en svært høy befolkningsvekst i den siste tiårsperioden
- Ås har hatt en svært høy vekst i antall arbeidsplasser
- I Ås har 46,9 prosent av de sysselsatte minst tre års høyere utdanning, men utdanningsnivået i næringslivet i Ås er klart under landsgjennomsnittet
- Næringslivet i Ås har en lavere andel av verdiskapingen i 2022 enn tidligere, bransjeavhengig.
- Næringslivet i Ås har hatt en produktivitet (verdiskaping per ansatt) langt under landsgjennomsnittet, når alle bransjene telles med. (Olje, gass og fiskeri).
- Sterk på etableringer! Ås er rangert som nummer 16 av 356 kommuner i landet når det gjelder bransjejustert etableringsfrekvens i perioden 2014-23.
- Svært stort vekstbidrag fra nyetablerte bedrifter, og stor netto innflytting. De eksisterende bedriftene har hatt en vekst som gjennomsnittet.
- Ås har en ambisiøs sentrumsplan som legger til rette for 3000 nye boenheter, og nær 50 000 m² næringsareal, og eiendomsutviklere som investerer i Ås.

Anbefalinger: Oppsummering av mulighetsrommene fra kunnskapsgrunnlagene

Noen av disse kan vi påvirke, andre ikke:

- **Attraktivitet:** Forventet sterk befolkningsvekst gir mulig tilgang på kompetent arbeidskraft, og kan styrke markedsgrunnlaget for lokale tjenester. Omvendt vil tilgang på relevante arbeidsmuligheter,

kunne styrke bostedsattraktiviteten. Ås-samfunnet kan påvirke framtidig befolkningsvekst gjennom lokalt arbeid for økt bo-, arbeids- og besøks-attraktivitet.

- **Ny-etableringer:** Ås-samfunnet kan best styrke næringsdynamikken (arbeidsplass-vekst gjennom nye, tilflytta eller voksende bedrifter) ved å legge til rette for flere etableringer av bedrifter i vekstbransjer, enten gjennom tilflytting eller nyetablering.
- **Vekst-bransjer:** Ås-samfunnet kan øke veksten ytterligere om man legger til rette for bedrifter i vekst-bransjer.
- **Kunnskap:** Ås-samfunnet og regionen bør i større grad forsøke å legge til rette for kunnskapsbedrifter. Med en høyt utdannet arbeidsstyrke i regionen, og et stort universitet, er kompetansen til stede for bedrifter innenfor IKT, teknisk tjenesteyting og andre høyproduktive næringer.
- **Stort arbeidsmarked:** Økt mobilitet gjennom den nye Follo-banen.
- **Verdiskapingsvekst:** Legg til rette for økt produktivitet innen skjermede sektorer, noe som kan frigjøre arbeidskraft og øke verdiskaping. For Folloregionen er dette ekstra viktig innenfor handel.
- **Universitetet og Campus Ås:** Ås-samfunnet bør utnytte NMBUs posisjon til en satsing på grønn omstilling, bioøkonomi og landbruksteknologi, og tiltrekke seg høyproduktive næringer.
- Smart regionalt **samarbeid** kan tiltrekke nye bedrifter (akkvisisjon). Arbeidsmarkedet er regionalt, næringslivet ser ikke kommunegrenser.
- Etabler fysisk **infrastruktur for utvikling og innovasjon**. Dette kan være helt avgjørende for at ny kunnskap skal bli til en faktisk innovasjon, og i neste ledd bidra til verdiskaping og øke investeringer.
- Det **grønne skiftet:** utnytte mulighetsrommet innen grønn omstilling for alle næringer.

Anbefalinger: Dette er tyngdepunktene av næringsarealene våre

- Ås blir anbefalt å jobbe med fortetting av eksisterende areal, og sikre nok areal til handel, service, helse, tjenesteyting og kontorbedrifter i Ås sentrum. Helse fra andre etasje og oppover, ikke i randsonene.
 - Dagens arealreserve for lager og logistikkformål i Oslo/Akershus dekker arealbehovet for framtidig bruk/fortetting og utvikling i 20 år.
1. **Campus Ås:** Potensiale for kunnskapsbasert næring
 2. **Solberg:** Ett av to vekstområder i Ås for bolig. Arealdelen åpner for nærbutikker med dagligvareprofil.
 3. **Nygård** (også omtalt som Vinterbro næringsområde): Store deler av næringsområdet har middels til høy utnyttelse (30 til 40 prosent). Egnert til C-virksomheter, ta dialog om fortetting. Begrenset areal, egner seg for produksjon og logistikk. Samlokalisering av likeartet virksomhet. Bør utvikles til ett felles sted for plasskrevende handel.
 4. **Vinterbro:** Senteret utvikles videre for lokale behov.
 5. **Tusenfryd:** Det er rom for utvidelser rundt fornøyelsesparken.
 6. Nye **Holstadkrysset** (E18): Viktig for arealkrevende virksomhet, og bør ha likeartet virksomhet (synergier).
 7. **Korsegårdskrysset** (E6) synes å ha en svært stor verdi i forbindelse med fortetting i Ås og utflytting av ulike virksomheter.
 8. **Ås sentrum:** Handel med arbeidsplass- og besøksintensiv virksomhet skal lokaliseres i sentrumsområdene i Ås. Det må sikres nok arealer til næring i Ås sentrum.

En vurdering av roller og virkemidler for kommunen finne si eget notat.